

Att som god man vårda huvudmans rätt i dödsbo

Överförmyndarnämndens tillsyn

Överförmyndarnämnden har enligt lag till uppgift att utöva tillsyn över gode mäns och förvaltares verksamhet. När en huvudman har del i ett dödsbo gäller särskilda bestämmelser. En god man eller förvaltare som tar del i ett arvskifte för huvudmannens räkning ska inhämta överförmyndarnämndens samtycke till egendomens fördelning. Det är därför nödvändigt att upprätta en formell arvskifteshandling och lämna in den till överförmyndarnämnden för granskning och godkännande. Nedan redogör vi närmare för de åtgärder och förhållanden som gode mannen bör tänka på vid frågan om arvskifte.

Tillfällig god man

Huvudmannen företräds normalt i sina ekonomiska angelägenheter av sin ordinarie gode man. Då den ordinarie gode mannen och huvudmannen har gemensamma intressen i någon angelägenhet som kan bli motstridiga, exempelvis som dödsbodelägare i samma dödsbo, behövs en god man som företräder huvudmannen i denna angelägenhet.

Överförmyndarnämnden förordnar då en tillfällig god man.

För vården av huvudmannens rätt i dödsboet har den tillfälliga gode mannen att iaktta i huvudsak samma förhållningsregler som den ordinarie gode mannen. Det vill säga att verka för sin huvudmans bästa i alla angelägenheter. Förvaltningen av huvudmannens arvslott övertas emellertid av den ordinarie gode mannen när bodelning och skifte skett, eller avtal slutits om sammanlevnad i oskiftat bo.

Gode mannens rättigheter och skyldigheter

Ställföreträdarskapet omfattar, förutom rätten att på huvudmannens vägnar delta i bodelning och skifte eller sluta avtal om sammanlevnad i oskiftat bo, även rätt och plikt att för huvudmannens räkning ta del av dödsboets förvaltning och utredning.

Vad gäller dödsboets förvaltning och utredning ska följande särskilt uppmärksammas:

Gode mannen ska se till att bouppteckning sker senast tre månader efter dödsfallet och denne är skyldig att närvara vid bouppteckningen. Vidare måste gode mannen bevaka att

bouppteckningshandlingen lämnas till Skatteverket för registrering senast en månad efter det att den blivit upprättad. Av stor vikt är att gode mannen ser till att dödsboet skiftas så snart som möjligt samt att skiftet granskas och godkänns av överförmyndarnämnden.

Testamente och arvsavstående

I samband med bouppteckningen kan testamente förekomma. Gode mannen ska då skriva under att hen har tagit del av testamentet. I detta sammanhang ska särskilt uppmärksammas att **gode mannen inte får avstå från arv eller testamente för huvudmannens räkning**. Är huvudmannen bröstarvinge ska gode mannen tänka på att göra förbehåll för dennes laglott, vilket görs genom att begära jämkning av testamentet. En god man kan aldrig med giltig verkan godkänna ett testamente.

Dödsboets förvaltning

Sedan bouppteckning förrättats ska gode mannen delta i dödsboets förvaltning och utredning. Dödsboets tillgångar ska utredas och dess skulder betalas. Vissa åtgärder kan kräva tillstånd av överförmyndarnämnden, till exempel om en fastighet eller bostadsrätt som tillhör dödsboet ska säljas, eller om ett lån ska tas upp. Det är gode mannen som ska ansöka om överförmyndarnämndens tillstånd i sådana fall. Kontakta överförmyndarenheten för mer information om dessa frågor.

Dödsboets avveckling

När boudredningen är avslutad ska boet avvecklas. Finns efterlevande make/maka ska bodelning först göras varvid egendomen delas i två lotter. Den ena lotten tillhör den efterlevande maken och den andra ska därefter bli föremål för arvskifte. Ofta sker dessa åtgärder samtidigt och sammanförs i en gemensam handling kallad bodelning och arvskifte. Om den avlidne var gift vid frånfället ärver den efterlevande maken kvarlåtenskapen. Gemensamma bröstarvingar är att anse som efterarvingar och får därmed vänta på sitt arv till dess den efterlevande maken avlider.

Om den avlidne var sambo är inte den efterlevande sambon arvsberättigad. Sambolagen som avser sambors gemensamma bostad och bohag ger dock efterlevande sambo möjlighet att begära bodelning. Vid bodelning har efterlevande sambo rätt att som sin andel alltid få ut så mycket egendom som motsvarar ett värde om två gånger prisbasbeloppet vid tiden för dödsfallet.

Redogörelse om inte dödsboet skiftas inom sex månader

Om dödsboet inte har skiftats inom sex månader från det att bouppteckningen förrättades, och om inget avtal om sammanlevnad i oskiftat dödsbo heller har ingåtts, ska gode mannen

inom denna tid lämna en redogörelse till överförmyndarnämnden om varför dödsboet inte har skiftats. En sådan redogörelse ska därefter, och till dess att dödsboet har skiftats eller ett avtal om sammanlevnad i oskiftat bo ingåtts, lämnas var sjätte månad.

Arvskiftet

Vid arvskifte ska tillgångarna värderas och tas upp till marknadsvärde. Skifteshandlingen ska undertecknas av samtliga delägare jämte den gode mannen för huvudmannens räkning, och ges in tillsammans med en ansökan till överförmyndarnämnden för godkännande.

För arvskifte gäller särskilda regler enligt ärvdabalken 23 kapitlet. I många fall kan det därför vara lämpligt att låta någon med professionell erfarenhet upprätta arvskifteshandlingen (bouppteckningsfirmor, begravningsbyråer, juridiska byråer och advokater kan lämna närmare besked om detta).

Utbetalning till överförmyndarspärtrat konto

När en huvudman på grund av arv eller testamente har fått pengar eller värdehandlingar till ett värde som överstiger ett prisbasbelopp (44 800 kr år 2017) ska den som ordnar med utbetalningen från dödsboet sätta in medlen hos bank eller kreditmarknadsföretag, med uppgift om att de inte får tas ut utan överförmyndarnämndens tillstånd (så kallad överförmyndarspärtrat). Detsamma gäller eventuella försäkringsmedel överstigande nu nämnt belopp som tillfaller huvudmannen. Vidare ska den som gör utbetalningen genast anmäla förhållandet till överförmyndarnämnden och eventuell ordinarie god man. Skyldigheten att sätta in medlen på spärtrat konto och anmäla förhållandet till överförmyndarnämnden och gode mannen följer av föräldrabalken 16 kapitlet 11 §.